

MIGRÁCIÓS SZEMLE

„Ezen az úton senkit sem érdekel, hogy élsz vagy halsz” – a UNHCR és a Dán Menekültügyi Tanács jelentése az afrikai migrációs útvonalakon elkövetett jogsértésekről és erőszakról

Korábban is ismert volt, hogy a migránsok és menekültek az erőszak számtalan formájával találkozhatnak útjuk során, amely az afrikai kontinens átszelése közben éri őket. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága és a Dán Menekültügyi Tanács nemrég megjelent közös jelentése 16 000 interjú feldolgozásával méri fel a migránsok által elszenvedett erőszakot és jogsértéseket. Az elemzés fontos újdonsága, hogy az embercsempész-hálózatok és fegyveres bűnözői csoportok, milíciák mellett a különféle afrikai államok hatóságai is gyakran szerepelnek az elkövetők között, ami nagyban megnehezíti az illegális hálózatok felszámolását. A nemzetközi szervezet szerint nagyobb államközi összefogásra volna szükség az erőszak csökkentése és a visszatelepítések békés biztosítása érdekében.

UNHCR: On This Journey, No One Cares If You Live or Die” Abuse, protection, and justice along routes between East and West Africa and Africa’s Mediterranean coast, 2020

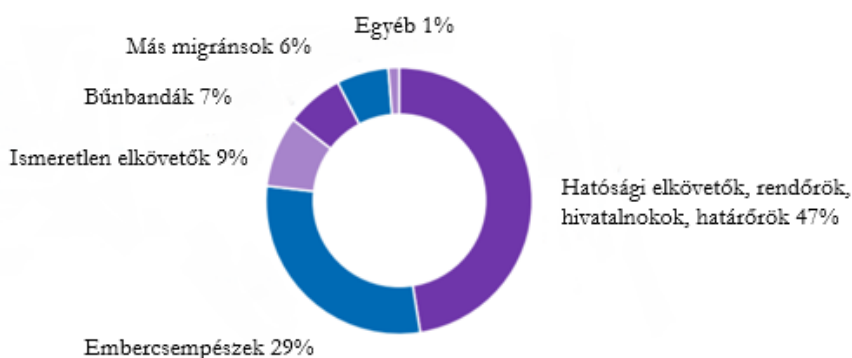
Bevezetés, az út során felmerülő biztonsági kockázatok

A jelentést közel 16 000, migránsokkal folytatott interjú alapján készítették el, melyek alkalmával a megkérdezettek elmondták, hogy az Észak-Afrika felé vezető útjuk alatt számtalan olyan akadállyal kerültek szembe, amely miatt úgy érezték, nem fogják elérni céljukat. A sivatagban töltött hosszú menetelés folyamán nagy az eltévedés, kiszáradás veszélye – vannak, akik naponta csupán egy alkalommal jutnak ivóvízhez. A beszámoló alapján ez a világ egyik legveszélyesebb szárazföldi útvonala, és jelenleg még mindig nincs mód a halálesetek pontos meghatározására.

2014 és 2020 között a Líbiából Európa felé induló menekültek és migránsok 85%-a élt ált kínzást vagy valamilyen vele szemben elkövetett jogsértést.

A migránsok között előforduló erőszak egyik leggyakoribb formája a nemi erőszak és szexuális bántalmazás, de gyakori az emberrablás, a kínzás is. Elmondások alapján az erőszaktevők rendszeres módszere a forró olajjal, olvasztott műanyaggal vagy hevített fémtárggyal történő kínzás. A nemi erőszak és szexuális bántalmazás elkövetői általában az embercsempészek, emberkereskedők, míg az erőszak többi fajtáját főképp a hatóságok követik el.

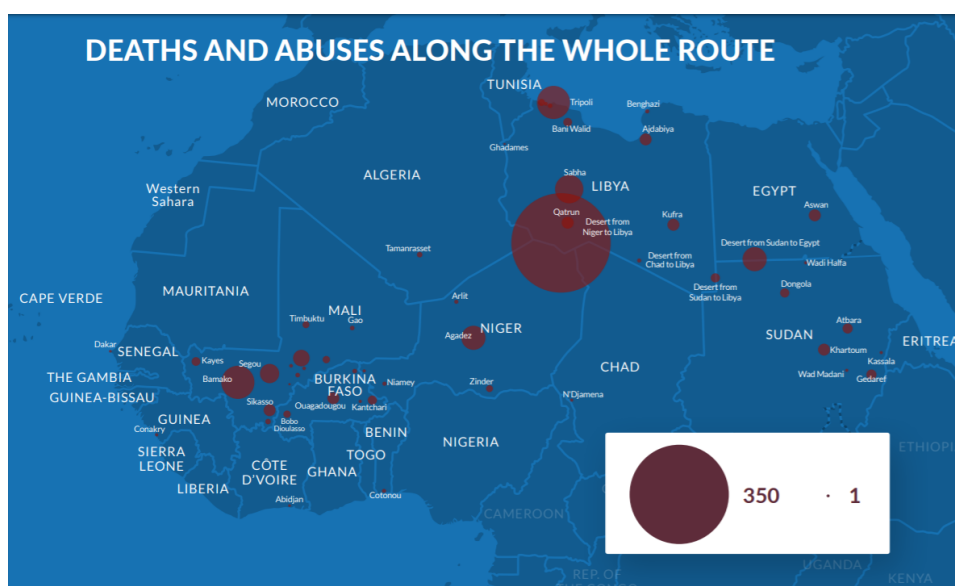
AZ ERŐSZAK ÁLLÍTÓLAGOS ELKÖVETŐI

2. ábra Az erőszak és jogsértések állítólagos elkövetőinek megoszlása a közép-mediterrán útvonalon (Forrás: UNHCR)

Az emberkereskedelem, valamint a váltásdíjért elkövetett emberrablás az út rendszeres „velejárói”; az embercsempészek bevett szokása, hogy átadják az emberkereskedők számára azokat a migránsokat, akik nem tudják megfizetni utazásuk költségét. Az emberkereskedők áldozatait később kényszermunkára, szexuális szolgáltatásokra kényszerítik megvásárlóik.

Líbiában a menekültek és migránsok nagy számban kerülnek olyan központokba (detention centre), ahol zsúfoltan, megfelelő egészségügyi ellátást és étkezést nélkülözve, szegényes higiéniai körülmények között kell élniük. Az elmúlt évben három ilyen tábort zártak be, azonban még jelenleg is több mint 2 500-an várnak szabadon bocsátásukra. Arról ugyanakkor a jelentés nem számol be, hogy egyes esetekben a menedékkérők maguk igénylik a központokba való bejutást, mert még mindig biztonságosabbnak ítélik őket, mint az utcai viszonyokat.

1. ábra A halálozások és az erőszak száma a teljes útvonalon (Forrás: UNHCR)

A migránsok az őket érő verbális és fizikális abúzuson túl a másokkal szemben történő erőszak szemtanúi is, amely különböző pszichés sérülésekhez vezet, így pszichoterápiás támogatásra szorulnak.

A legveszélyesebbnek számító régió a Száhel-övezet, különösen Mali és Szudán, továbbá Líbia. Habár 2018-hoz képest a halálesetek száma csökkent, a Líbiát tengeren elhagyók közötti halálozási arányszám még mindig magas.

Ajánlások

A Földközi-tengeren megmentett, vagy Líbiába visszatérített emberek közül sokan fogvatartottak lesznek, embertelen körülmények között kénytelenek élni és nagy az esélye, hogy ismét az embercsempészek és erőszaktevők áldozataivá váljanak.

Annak ellenére, hogy megannyi pozitív előrelépés történt a visszaélések elkövetőinek fokozott elszámoltathatósága érdekében, még mindig nincs megfelelő mértékű kollektív fellépés az államok részéről.

A jelentés írói ajánlásokat fogalmaztak meg a Közép-Mediterrán útvonalon fekvő és a segítséget nyújtó országok számára, amelyben kitértek a koronavírus világitvány okozta pandémiás helyzet kezelésére is. Az ajánlások között szerepelt, hogy

1. meg kell erősíteni az erőszak azonosítására és a migránsok védelmének biztosítására irányuló erőfeszítéseket;
2. növelni kell a jogi segítséghez való hozzájutás lehetőségét, valamint felmérni annak elérhetőségét;
3. támogatni kell a nemzeti igazságszolgáltatási rendszereket, amelyek védelmet biztosítanak az áldozatok számára;
4. folytatni kell a bűnüldözési szervek erőfeszítéseinek mélyítését, a nemzetközi szervezetek határokon átnyúló koordinációs tevékenységét;
5. biztosítani kell a különböző emberi jogi intézetek munkáját, az emberi jogok elleni jogsérelmek felkutatását, valamint
6. Líbiában hozzanak létre egy nyilvántartási rendszert a menekültek és migránsok nyilvántartásba vételére, amely könnyebbé teszi a nyújtott egy esetleges eltűnési ügyben.

Összegzés

A UNCHR szerint az eddigi pozitív lépéseket folytatni kell a visszaélések felkutatásában, az elkövetők elszámoltatásában, valamint a migránsok emberi jogainak biztosításában, különös tekintettel a menedékjog és biztonság, valamint az egészségügyi ellátás területeire.